

LIETUVOS
POLITINIŲ
KALINIŲ IR
TREMŲ SĄJUNGOS
SAVAITRAŠTIS

TREMŲ

2002 m. rugpjūčio 29 d. Nr. 35 (513) Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Sandėriai, leidę pusei šimto metų okupuoti Lietuvą

Tai slaptieji Molotovo-Ribentropo susitarimai, kuriuos 1939 m. pasirašė SSRS ir Vokietija. Kasmet rugpjūčio 23-iąją minime kaip Juodojo kaspino dieną, nes Lietuvos likimas buvo nulemtas prieš jos piliečių valią.

Kaunas

Karo muziejaus sodelyje Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos, miesto karinės įgulos, valdžios bei visuomenės atstovai rinkosi paminėti Juodojo kaspino dieną. Susirinkusius pasveikino miesto meras G.D.Ašmys, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių vardu kalbėjo Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacijos pirmininkas hab. dr. prof. A.Dumčius.

„Šiandien su juodu liūdesiu širdy susirinkome apmąstyti, ką prieš 63 metus padarė du kruvini kariniai režimai - SSRS ir fašistinė Vokietija, - sakė profesorius. - Slaptuoju Molotovo-Ribentropo susitarimu buvo nulemtas Baltijos šalių likimas“. Jis trumpai apžvelgė istorinę Lietuvos raidą, pradėdamas 1940-aisiais ir baigdamas nepriklausomybės atkūrimo paskelbimo ak-

tu. Cituodamas Kęstučio Genio eilėraščio posmą: „Atgavom laisvę, bet dvasia liko nelaisva“, pataikė į patį „dešimtuką“, nes kol kas dauguma mūsų visuomenės narių dar gina senojo režimo „vertybes“, o nesugebėjimas protinai tvarkytis toliau gilina nuopuolį ir chaosą visose gyvenimo srityse. Profesorius ne be apmaudo prisiminė kai kurių šiandieninių politikų vykdomą politiką, kai siekiama rea-

bilituoti tam tikras sovietinio gyvenimo puses, o kartu ir diskredituoti nepriklausomos valstybės idealus. Kaunas, sakė A.Dumčius, buvęs pagrindiniu tautos kultūros ir mokslo centru, šiandien yra tragiško sunykimo būklėje. Jis pailkėjo atsipeikėti ir atkailiau kovoti už miesto ateitį.

Po minėjimo Nežinomo kareivio kapą bei Laisvės paminklą papuošė kauniečių atneštos gėlės. Dar vienas

pastebėjimas - minint Molotovo-Ribentropo pakto metines į renginį iš dešiniųjų partijų atėjo tik Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos atstovai. Kitų partijų nariai „atostogavo“.

Sauliaus DIDŽIULIO nuotr. gėlės prie Amžinosios ugnies deda LPKTS Kauno sk. pirmininkė I.Vilčinskienė, LPKTS valdybos pirmininko pav. J.Marcinkevičienė, G.Ratkelytė ir prof. A.Dumčius

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Startuoja referendumų maratonas

Artėja gruodžio 22-oji - Respublikos prezidento rinkimai. Prie šių rinkimų tarsi prie garvežio būrys populistų ir net solidžių partijų stengiasi prikabinti savo vagonus su savivaldybių tarybų rinkimais, įvairiausiais referendumais, parašų rinkimo vajais. Turbūt dėl to, kad Respublikos prezidento institucija iš visų valdžios dalių yra mažiausiai sukompromituota žmonių akyse. Šią instituciją rinkėjai gerbia ir gausiai dalyvauja prezidento rinkimuose. Visų besikabinančių prie prezidento rinkimų traukinio viltys yra tokios: rinkėjas, atėjęs rinkti prezidentą, į urną

imes ir jo referendumo biuletenį. O tai gal padės organizatoriui užimti kokią nors aukštesnę poziciją. Savo labai kasdieniškus, net savanaudiškus tikslus jie nepamiršta pridengti kilniu noru taupyti valstybės lėšas. Rodos, užtektų tik nekelti tokių iniciatyvų ir pinigai, energija ir laikas nebūtų tuščiai švaistomi. Produktyviau būtų tinkamai pasirengti prezidento, savivaldybių tarybų ir Seimo eiliniams rinkimams. Išrinkti protingus ir dorus politikus ir geri tikslai būtų pasiekti.

(keliamo į 2 psl.)

Edmundas SIMANAITIS

Pasveikinkime Lietuvos ateitį

Prieš vienuolika metų rugpjūčio 19-osios rytą Lietuvos Respublikos parlamento vadovas V.Landsbergis per radiją kreipėsi į šalies gyventojus: „Virš mūsų Tėvynės telkiasi niūrūs debesys. Maskvoje paskelbta nauja valdžia, kuri gali nesiskaityti su jūsų ir daugybės tautų valia (...), kad Lietuvos vienintelė teisėta valdžia yra ta, kuri jos išreikšta.(...) Jeigu būtų įvesta karinių komendantų valdžia, venkime nereikalingų aukų. Pilietinis nepaklusnumas ir nebendradarbiavimas - štai mūsų pozicija. (...) Kas beįvyktų, nepamirškime, jog tamsiausia nakties dalis būna

prieš aušrą“.

Sovietų kariuomenės daliniuose buvo paskelbta karinė parengtis. Gležnam atgautos Nepriklausomybės daigeliui iškilo mirtinas pavojus. Visoje Lietuvoje tvyrojo nerimas. Sąjūdžio grupės visame krašte atidžiai stebėjo įvykių eigą ir žmonių nuotaikas. Savivaldos institucijos vietose kontroliavo situaciją. Stambių incidentų su okupacine kariuomene išvengta. Penktoji kolona rengėsi šturmui - „eto jest naš poslednij i rešitelnyj boj“ (tai yra paskutinė sprendžiamoji kova - iš Internaciano).

(keliamo į 3 psl.)

Aktualijos

■ Šalies Prezidentas V.Adamkus susitikime su intelektualais sakė esąs labai arti apsisprendimo, ar antrą kartą siekti vadovo posto. Tai jis pasakė lankydamasis Lietuvos rašytojų sąjungoje. V.Adamkui buvo įteiktas 60-ies intelektualų laiškas, kuriame jis raginamas antrą kartą siekti šalies vadovo posto.

■ Seimo nario V.Uspaskicho vadovaujama Verslo darbdavių konfederacija pareiškė, kad „Williams“ padaryta žala prilygsta sovietinės okupacijos metais padarytai žalai. Tačiau konfederacijos nariai galėtų prisiminti, jog V.Uspaskichui priklausiusiai „Vikondai“ pateiktas ieškinyš dėl valstybei nesumokėtų mokesčių viršija „Mažiekių naftos“ „Williams“ sumokėtas valdymo išlaidas.

Šis pareiškimas vertintinas kaip politinis. Tai tik patvirtina prielaidą, kad Verslo darbdavių konfederacija virsta dar viena politine partija.

■ Švietimo ir mokslo ministras žada: naujaisiais mokslo metais mokyklose bus daugiau stabilumo ir gerės mokytojų kokybė. Apie tai jis kalbėjo Švietimo ir mokslo ministerijoje įvykusiame savivaldybių bei apskričių švietimo skyrių vadovų pasitarime.

■ Didžioji dauguma valdančiosios Socialdemokratų partijos skyrių savivaldybių tarybų rinkimuose ketina dalyvauti vieni, nesudarydami bendrų kandidatų sąrašų su kitomis partijomis. O kilęs skandalas dėl „Williams“ pasitraukimo iš Lietuvos neabejotinai gali pakoreguoti valdančiosios partijos planus šių metų pabaigoje vykšančiuose prezidento rinkimuose.

■ Prezidentas V.Adamkus suteikė tarnybinius rangus saugumo vadovams. VSD gen. direktoriui M.Laurinkui - saugumo vyriausiojo valstybės patarėjo, jo pavaduotojams - A. Balzariui, D.Dabašinskiui, A.Pociui ir A.Tekoriui - saugumo vyresniųjų valstybės patarėjų tarnybinius rangus.

■ Lietuvos žemės ūkio ministerija neefektyviai naudojo Specialiosios kaimo ūkio programos lėšas. Tai nustatė Valstybės kontrolės auditoriai, ištyrę Specialiosios kaimo ūkio programos lėšų panaudojimą.

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Startuoja referendumų maratonas

(atkelta iš 1 psl.)

Didžiausią ir reikšmingiausią vagoną – savivaldybių tarybų rinkimus prie prezidento rinkimų garvežio jėga (įstatymu) prikabino valdančioji dauguma, remiama Krikščionių demokratų ir Jungtinės naujosios demokratijos ir valstiečių frakcijų. Nors tam ryžtingai priešinosi opozicija ir Savivaldybių asociacija, nenorėdamos sureikšminti savivaldos.

Toliau eina mažesni referendumų vagonai. Pirmasis veiklą pradėjo prof. R.Pavilionis. Jis subūrė iniciatyvinę grupę referendumui dėl Lietuvos (ne) stojimo į NATO. Visuomeninių organizacijų grupė – pilietinė iniciatyva – siūlo referendumą dėl referendumų, o K.Prunskienė ir R.Karbauskis – dėl žemės nepardavimo užsieniečiams ir Ignalinos atominės elektrinės neuždarymo. Laiko iki rinkimų dar yra, gal atsiras ir daugiau norinčių pasireikšti...

Nenoriu teigti, kad visi referendumų iniciatorių tikslai yra pikti ar blogi. Bet juk ne veltui sakoma, kad net kelias į pragarą yra gerais nerais grįstas. O nuveda kur?

Prof. R.Pavilionis ir jo grupės nariai neslepia savo priešiško NATO. Jų tikslas lyg ir humaniškas. Į NATO nestoti, nesiginkluoti, kariuomenę sumažinti. Visas atsiradusias laisvas lėšas nukreipti mokslui, švietimui, kultūrai. Bet kad į tas lėšas „gviešiasi ir „agrarininkai“. Jų reikia sveikatos sistemai, pensijoms ir dar daug

kam. Visiems padalijus po trupinėlių niekas sotus nebus. O šalis saugumo neteks. Investicijų iš užsienio nebus. Baltarusijos likimas bus užtikrintas. Lietuva liktų pilkojoje zonoje. Rytų kaimynai, neslepiantys norų atkurti buvusios Sovietų sąjungos erdvę, Lietuvą suprastų kaip niekieno žemę, tinkamą „priglausti“. Lietuva taptų pereinamu kiemu tarp dviejų Rusijos dalių. 1940 m. Lietuva jau buvo neutralia pasiskelbusi, bet tai mūsų neišgelbėjo nuo baisios tragedijos. Žinome, kuo baigėsi mūsų neutralumas. Ir kaip 60 metų „augo ir klestėjo“ Lietuvos mokslas, švietimas, kultūra, kaip „kilo“ gyvenimo gerovė ir moralė. Nereikia supriešinti dviejų lygia-reikšmių valstybės reikmių: sugėbėjimo kolektyviai užtikrinti savo saugumą ir plėtoti švietimą, mokslą, kultūrą.

Kita vertus, 68 proc. apklaustų gyventojų pritaria stojimui į NATO. Visos parlamentinės partijos, Vyriausybė ir Prezidentas yra už NATO. Tai kam tas referendumas? Konstitucija tokio reikalavimo nekelia.

Visuomeninių organizacijų – pilietinės iniciatyvos grupės referendumas dėl referendumų, pilnas patrauklių, bet praktiškai neįgyvendinamų pažadų, iniciatorių manymu, nukreiptų kompromisui tarp skurdžiausiųjų ir turtingiausiųjų įgyvendinti, yra taikytinas tik idealiai pilietinei visuomenei. Ne veltui iniciatoriai pavyzdžiu pateikia Šveicariją. Deja, Lietuva ne Šveicariją, o

Baltarusijoje Lukašenkos režimas laikosi referendumais.

Naujasis Referendumų įstatymas gerokai palengvina patariamųjų referendumų surengimą. Atlaisvintomis privalomųjų referendumų galimybėmis be matant pasinaudotų piktaivaliai. Jei tokią piliečių iniciatyvą būtų galima atmeti tik 2/3 visų Seimo narių balsų, tai praktiškai kone visi įstatymai būtų priimami referendumais. Seimą tektų paleisti. Bet to nėra įtvirtinta Konstitucijoje. Tad pirmiausia referendumu tektų keisti Konstituciją, o ne pensijų didinimą. Bet koks populistas ar apsukrus verslininkas nuolat organizuodamas referendumus galėtų be vargo diktuoti savo valią visai Lietuvai. Vietoj norėto socialinio teisingumo turėtume nestabilią valstybę, kažkokią „seimelių respubliką“. Kėdainių magnatams, lenkų autonominkams, norintiems Visaginą prijungti prie Baltarusijos ar Klaipėdą prie Kaliningrado, būtų palanki veiklos dirva.

K.Prunskienės ir R.Karbauskio brandinamas referendumas dėl žemės nepardavimo užsieniečiams ir Ignalinos atominės elektrinės neuždarymo graso kaimo bėdų ir nelaimių užkonservavimu ilgiems metams ir Černobylio šmėkla.

Taigi susimąstykime apie pasekmes ir visiems populistiniams referendumams pasakykime griežtą pilietišką „ne“!

Yra siūlymų papildyti Referendumų įstatymą nuostata, kad visi populistinių referendumų iniciatyvinių grupių nariai įneštų į biudžetą po 10 tūkst. litų, o visi pasirašantys tų referendumų lapus – po 30 litų referendumo išlaidoms padengti. Laikykime tai pokštu, verčiančiu galvoti.

mu „2+4“ atsisakius Rytų Prūsijos (Karaliaučiaus) krašto, Lietuvos Respublika tapo vienintele teisėta Karaliaučiaus krašto teritorijos perėmėja.

Mūsų manymu, neturėjo teisės laikinieji Karaliaučiaus krašto valdytojai keisti šios teritorijos geografinių vietovių pavadinimų. Tai vertintina kaip kultūrinis genocidas, bandymas įrodyti, kad šio krašto žemės yra rusiškos, o ne baltiškos.

Kreipiamės į LR Prezidentą ir reikalaujame, kad jis, kaip šalies vadovas, išsakytų aiškiai ir nedviprasmišką poziciją šiuo klausimu bei paaiškintų Lietuvos žmonėms, kas padaryta ir ką planuojama nuveikti sprendžiant Karaliaučiaus krašto teisinio statuso klausimą.

**LPKTS Šiaulių sk.
pirm. Č. Dirkė
LTS Šiaulių sk.
pirm. V. Varapickas
LKDP Šiaulių sk.
pirm. V. Lamanuskas
LPKTB Šiaulių sk.
pirm. J. Mocius**

Laiko pulsas

Kas jie, arba kieno ši Vyriausybė?

Mūsų kaimynui nesvarbu, kuris iš jo sakalų pačiups „Mažeikių naftą“. „Jukos“ – gerai, „Lukoil“ – irgi gerai. Juk tam ši gamykla ir buvo statyta, kad gintų Lietuvoje Rusijos ekonominius ir politinius interesus. Jei gi ji negalėtų šios gamyklos darbu apsinkinti Lietuvos ekonominės padėties ir taip sudaryti sau palankaus politinio klimato, žinoma, būtų gamykla kaip gamykla. Deja, taip nėra. Juk „Williams“ padėtis buvo išskirtinė, tačiau jos nesėkmės priežastimi ir tapo tas išskirtinumas. Tokio masalo negalėjo nepastebėti Rusijos interesų saugotojai ir puoselėtojai pačioje Rusijoje ir Lietuvoje. Rusija naftos tiekimo kainų ir terminų nepastovumu „Mažeikių naftą“ tai prismaugdavo, tai vėl leisdavo oro įkvėpti. Kada „Williams“ – motina Amerikoje rimtai susirgo, atėjo laikas vaiką – „Williams Lietuvai“ išspirti lauk iš Lietuvos. Begėdiškas melas, kad valdžia to nežinojo. Kad ir kokia ydinga būtų 1999 m. sutartis, bet ji neleido „Williams“ perduoti savo galių kam panorėjus. Tą leido dabartinė Vyriausybė pasirašydama trišalį susitarimą ir pašalindama tokį draudimą. Štai čia jau prasideda Lietuvos siekių tapti Vakarų civilizacijos dalimi išdavystė. Žinoma, per juridines firmas ai panašiai. Tai, kas šiandien vyksta, galėjo būti suplanuota net prieš pasirašant 1999 m. sutartį. Tai labai atitiktų rusiškąjį tokių darbų braižą. Tačiau grįžkime į dabartį. Jeigu „Williams“ turėjo išskirtinę verslo padėtį Lietuvoje, tai kodėl dabartinė Vyriausybė sudarė sąlygas, kad „Jukos“ nusipirktų iš „Williams“ būtent tą išskirtinę padėtį, ir dar žinodama, kad „Jukos“ yra naftos tiekėja ir valdys Būtingę? Premjero ir finansų ministrės aiškinimai, kad jie nemato kitos alternatyvos, verčia ieškoti tokio nematymo priežasčių. Kiti mato, o jie nemato. Seimo ir Vyriausybės vadovai neturėtų taip šališkai demonstruoti savo teisinio neišprusimo. Netiesa, kad Vyriausybė, nepažeidusi sutarties nuostatų, negali „Mažeikių naftai“ iškelti bankroto bylos. Juk tai subjektyvi akcijų savininko teisė. Net raštu atsisakius to, tokia teisė išlieka. Kad ir kaip arogantiškai teisininkai stengėsi susiaurinti kitų akcininkų, Vyriausybės, Seimo galias tos sutarties formuluočiams, man teko susidurti su praktišku tokių formuluočių vykdymu įgyvendinant kitas panašias sutartis, todėl žinau, kad jos prasilenkia su daugeliu teisės principų ir paprasčiausiai negalioja. Negalima sutarties formuluočių aiškinti plečiamai, pagaliau, bankroto bylos iškėlimas nėra nei pinigų praradimas, nei verslo apsunkinimas. Tai priverstinis būdas naujai pažiūrėti į esamas sutartis ir atgauti pinigus. Galima ir akcijas nupirkti iš „Williams“ sudarant preliminarią sutartį su „Jukos“ dėl tų akcijų pardavimo. Pagaliau, tai galima aptarti net „Williams“ akcijų pardavimo sutartyje „Jukos“. Apskritai ką Vyriausybei ar „Jukos“ reiškia senieji susitarimai? Tik tiek, kiek abi šalys nori, kad reikštų. Dabar Vyriausybė tik šneka, jog nori, kad „Jukos“ dirbtų pagal akcinių bendrovių įstatymą, o pati nieko nedaro, kad to užsinerėtų ir „Jukos“. Tai pasiekti būdų yra. Premjero kalbos apie Londono arbitražą yra ne kas kita kaip bėgimas nuo asmeninės atsakomybės. Juk gauti norimą popierių, sprendimu vadinamą, galima siunčiant tokį atstovą, kuris ir atvyksta tam, kad pralaimėtų. Argi dar nepasimokėme iš atstovavimo Lietuvai Strasbūro teisme? Manau, kad didžiulė klaida sprendžiant šią problemą yra prašyti konsultacijos tų advokatų ar teisininkų, kurie ruošė šį verslo broką. Jau šiandien tie išminčiai aiškina, kaip turėtų būti suprantama viena ar kita sutarties formuluočė. Bet ar taip supras ir kiti teisininkai, toli gražu nėra aišku. Aišku viena: atiduoti Rusijai galimybę valdyti „Mažeikių naftą“, Būtingės terminalą, Kėdainių „Lifosą“, „Klaipėdos naftą“, „Lietuvos dujas“, „Lietuvos energiją“ – tai prarasti realią politinę nepriklausomybę. Kas jie, kurie šito siekia? Kieno ši Vyriausybė?

Narcizas RASIMAVIČIUS

"Lietuvos aidas" Nr. 194 (8774)

Pareiškimas

Dėl Karaliaučiaus krašto

Pastaruoju metu pasauliniu mastu iškilo vadinamoji Karaliaučiaus (Kaliningrado) problema, atsirado nesutarimai tarp Rusijos federacijos, Europos Sąjungos, Lietuvos ir Lenkijos dėl Karaliaučiaus gyventojų susisiekimo su Rusijos teritorija po Lietuvos ir Lenkijos įstojimo į Europos Sąjungą bei prisijungimo prie Šengeno sutarties. Mūsų manymu, visą dėmesį sutelkus į vadinamąją vizų problemą, kažkodėl visiškai pamirštama, kad:

1. Karaliaučiaus (Kaliningrado) teritoriją buvusi SSRS gavo 1945 m. Potsdamo susitarimu tik laikinai (50 metų) administravimui.

2. SSRS teisių ir įsipareigojimų perėmėja Rusija šiuo metu Karaliaučiaus sritį administruoja be jokio teisinio pagrindo.

Lieka neaišku, kodėl pasi-

baigus Potsdamo sutarties galiojimui po 1995 m. nebuvo šalių – Potsdamo konferencijos dalyvių posėdžio, kuriame kartu su Karaliaučiaus kaimynėmis būtų nustatytas tolesnis šio krašto teisinis ir politinis statusas. Kodėl šis klausimas nesvarstomas, ar neegzistuoja slapti susitarimai? Ar Lietuvos Respublika (ir pats Prezidentas asmeniškai) kreipėsi į JTO kaip galima teisėta šio krašto teritorijos perėmėja?

Karaliaučiaus (Kaliningrado) teritorija buvo perduota SSRS administravimui, pastarajai ketinant ją perduoti tuo metu į SSRS sudėtį prievarta įtrauktai (okupuotai) Lietuvos Respublikai. Pastarajai atkūrus Nepriklausomybę, o SSRS nustojus egzistuoti (po 1991 m. Belovežo susitarimo) bei Vokietijai susitari-

Pasveikinkime Lietuvos ateitį

(atkelta iš 1 psl.)

Perversmininkai pralaimėjo ir pučas žlugo. LR Vyriausybė rugpjūčio 23 d. nutarė "nutraukti SSSR valstybės saugumo komiteto padalinio Lietuvoje veiklą". Ši direktyva nei mastu, nei gilumu, atitinkančiu realias grėsmes, nebuvo įgyvendinta. Kitą dieną Atkuriamojo Seimo nutarimais buvo nurodyta pradėti Respublikos sienų apsaugą, perimti SSSR karinius komisariatų. Buvo nutraukta SSSR Lietuvos respublikinės muitinės veikla. Belieka priminti, kad po pučo žlugimo, iki tol su gera doze nepasitikėjimo sekęs įvykių eigą Baltijos šalyse, atsiduso ir Vakarų demokratijos pasaulis – siūbtelėjo Lietuvos Respublikos pripažinimo de jure banga. Islandijai, Danijai tai netaikoma – jos nepaisė Maskvos nepasitenkinimo.

Apie Molotovo-Ribentropo pakto pasirašymo Maskvoje 63-iasias metines jau rašyta. Priminsime tik tiek, kad sualbininkai buvo susitarę sutartį su slaptaisiais protokolais ratifikuoti kiek galima greičiau.

Minima ir kita svarbi data – prieš devynerius metus rugpjūčio 30 d. Lietuvą paliko paskutinis Rusijos Federacijos kariuomenės traukinys. Tai buvo labai reikšmingas mūsų diplomatijos laimėjimas. Derybos dėl svetimų kariuomenės atitraukimo iš Lietuvos Respublikos vyko tarp dviejų tarptautinės teisės požiūriu lygiaverčių partnerių. "Vyresniojo brolio" sindromas jau nekaustė mūsų parlamentarų, Lietuvos delegacijai vadovavo ambasadorius Česlovas Stankevičius. Šalis tapo laisva ne tik de jure, bet ir de facto.

Niekaip negalima tylomis apeiti kito, deja, skaudžiai tragiško fakto, kaip logiškos jau minėto Molotovo-Ribentropo pakto pasekmės. Prieš 63 metus rugsėjo 1 d. Vokietija paskelbė karą Lenkijai, o rugsėjo 17 d. Sovietų sąjunga smogė jai, besiginančiai ir kraujuojančiai, į nugarą. Lenkija buvo parblokšta ir pasidalinta suokalbininkų susitarimu.

Mokslo metų pradžia – visada šventė ne tik moksleiviams ir pedagogams. Šiais laikais mokymasis kur nors ir to, ko reikia, tampa būtinybe ne tik jaunuoliams. Civilizacijos pažanga versta verčia mokytis ir verslininkus, ir žemdirbius, ir humanitarus, ir politikus, ir visų rangų valstybės bei savivaldos pareigūnus. Taigi artėja šventė visiems.

Mokytojai turėtų papasakoti savo auklėtiniams apie šiuos Europos istorijos tragiškus ir džiaugsmingus įvykius, dariusius lemtingą įtaką ir mūsų Tėvynės likimui. Būtinai reikia kalbėti apie tai, kad okupacijų metais bene labiausiai buvo persekiojami ir represuojami mokytojai, nes jie ugdė valstybės piliečius – Tėvynės patriotus.

Pasveikinkime Mokytojus – Lietuvos jaunųjų piliečių, Tėvynės patriotų kartos, ugdytojus ir moksleivius, studentus, kurių rankose Lietuvos ateitis. Gyvas atsakomybės jausmas sako, kad neturime jokio kito pasirinkimo kaip mylėti savo kraštą tokį, koks jis yra, neleidžiant jam blogesniai tapti, padedant jam sveikėti.

Po ilgo priešinimosi Lietuva patenka Rusijos įtakon

Praėjusią savaitę po žinios, kad "Mažeikių nafta" slaptu "Williams" ir "Jukos" sandėriu atitenka rusams, daugelis dar turėjo vilčių, kad taškas šioje istorijoje dar nepadėtas. Rodėsi, kad šalies Prezidentas tikrai deda visas pastangas, jog Mažeikių koncernas besąlygiškai neatitektų "Jukos". Konservatoriai visu balsu ragino A.Brazausko Vyriausybę išpirkti dalį "Mažeikių naftos" akcijų ir kietai derėtis su rusais.

Deja, Vyriausybės pareigūnai jau iškart buvo labai skeptiškai nusiteikę dėl tokio žingsnio. Akcijos tikriausiai nebus išperkamos. Maža to, žiniasklaidoje pasirodė rinkos specialistų raginimų Vyriausybei kuo greičiau atsikratyti turimomis "bevertėmis" "Mažeikių naftos" akcijomis.

Kairieji keistų Nacionalinio saugumo įstatymą

Pastarųjų įvykių kontekste socialdemai lyg guosdami dešiniųjų elektorata ir ragindami nespriešinti Rusijos įtakai prakalbo apie "rusofobijos" baimės atgyveną. Rugpjūčio 26 d. Seime spaudos konferencijoje valdančiosios Lietuvos socialdemokratų partijos (LSDP) atstovas, parlamentinio Užsienio reikalų komiteto (URK) pirmininkas Gediminas Kirkilas teigė, kad Rusijos suartėjimas su Vakarais keičia geopolitinę situaciją ir verčia koreguoti šalies nacionalinio saugumo politiką reglamentuojantį Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymą.

"Rusofobiška konservatorių politika komplikuoja mūsų gerus, draugiškus santykius su Rusija. Lietuva šiandien turi puikų šansą suriši Rytų ir Vakarų interesus bei turėti iš to naudos. Ar galima traktuoti Rusiją kaip priešišką euroatlantinei erdvei šalį po to, kai ji tapo tų pačių JAV strateginiu partneriu kovoje prieš terorizmą, kai ji sėdi NATO "dvidešimtuke" su kitomis 19 NATO valstybių?" – retoriškai klausė Užsienio reikalų komiteto vadovas. G.Kirkilas teigė, jog "Jukos" yra vakarietiška kompanija, bendradarbiaujanti su JAV ir nepavaldi

Žinios iš Seimo

Ingrida VĖGELYTĖ

Kremliai. "Tai nėra valstybinė kompanija. Tai nėra ta kompanija, kurią Kremlius gali valdyti kaip nori", - pažymėjo jis.

Tiesa, jis pamiršo pasakyti, kad kalba apie Putino Rusiją, o ne apie Rusiją. Tai du skirtingi dalykai. Putino valdžia baigsis, o Lietuva taip ir liks šalia demokratijos nemėgstančios ir turbūt nesuprantančios Rusijos.

G.Kirkilo nuomonei pritarė ir Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas Alvydas Sadeckas.

Vyriausybės sudaryta darbo grupė yra parengusi Nacionalinio saugumo įstatymo pataisas, tačiau jose yra daugiausia koreguojama tik krašto apsaugos sistema ir jos struktūra, derinant tai prie NATO standartų. "Vyriausybė pasirinko "siauresnį" tobulinimo variantą", - apgailestavo A.Sadeckas.

Apie atsakomybes pasirenge kalbėti Seime

Rugpjūčio 28 d. spaudos konferencijoje A.Kubilius nesutiko su pasipylusiais kaltinimais konservatoriams, Prezidentui ir VSD vadovui dėl "Mažeikių naftos".

Pasak jo, "Williams" atėjo pagal 1999 metų sutartį, o išeina pagal 2002 metų birželio mėn. A.Brazausko Vyriausybės pasirašytą sutartį. 1999 metų sutartyse buvo numatyti visi saugikliai, kurie būtų leidę Vyriausybei susigrąžinti valdantį akcijų paketą ir įmonės valdymą. Šių metų sutartyse šie saugikliai yra susilpninti arba jų atsisakyta. Arba jie nerūpestingai nesustiprinti neatšizvelgiant į tai, kad akcininkų sudėtis ir struktūra įmonėje keičiasi.

"Konservatoriai yra atsakingi už tai, kokiomis sąlygomis "Williams" į Lietuvą atėjo, tačiau už tai, kokiomis sąlygomis "Williams" išeina, atsakinga yra A.Brazausko Vyriausybė. Už tai, kad Vyriausybei yra žymiai sunkiau susigrąžinti įmonės kontrolę, nei buvo numatyta 1999 metų sutartyje, atsakinga Brazausko Vyriausybė, pasirašiusi birželio mėn. sutartį. Konservatoriai jaučiasi

išduoti "Williams" kompanijos, tuo tarpu Brazauskas turi jaustis pasiekęs savo tikslą: amerikiečių įmonė nebeliko, – spaudos konferencijoje sakė A.Kubilius. – Premjeras turėtų liautis sekti pasakas, kad jis iki pat rugpjūčio nežinojo, jog "Williams" parduos savo akcijas "Jukos" kompanijai. Esu įsitikinęs, kad birželio mėn. Brazauskas sąmoningai pasirašė sutartį su "Jukos". Su sąlyga, kad po to "Williams" išeitų iš Lietuvos parduodamas akcijas "Jukos". Premjeras sutiko su tokio- mis sutarties sąlygomis, kad Vyriausybei susigrąžinti įmonės kontrolę būtų žymiai sunkiau. Galų gale, kad Brazauskas apie susitarimą žinojo, rodo ir Randy Majorso interviu pastarųjų dienų laikraščiuose.

Todėl keistai skamba Andriukaičio klausimai apie Saugumo departamento atsakomybę, nes, logiškai žiūrint, kitas Andriukaičio klausimas turėtų būti apie Brazausko, kuris pasirašė tokią sutartį, atsakomybę."

Konservatoriai pareiškė esą pasirodę Seimo posėdyje kalbėti apie atsakomybes. Tarp jų ir A.Brazausko Vyriausybės atsakomybę. Neeilinį Seimo posėdį numatoma sušaukti rugsėjo 2-6 dienomis.

"Nutupdytas" ir Rolandas Paksas

A.Kubilius spaudos konferencijoje atskleidė ir kai kuriuos buvusio premjero ir politiko, pagarsėjusio savo atsistatydinimais, aspektus. Pasak A.Kubiliaus, apie atsakomybę pastaruoju metu labai pamėgęs kalbėti ir R.Paksas.

"Noriu pasakyti, kad jeigu Paksas būtų pasirašęs sutartį iš karto 1999 m. birželio mėnesį, tai būtų buvusi žymiai geresnė sutartis: su mažesniais ir teisiniais, ir finansiniais valstybės išpareigojimais. Deja, pagrindinis Pakso ir jo kai kurių ministrų darbas – žadėti, kad pasirašys, ir sąmoningai, derinant su "Lukoil" vilkinti sutarčių pasirašymą – Lietuvai brangiai kainavo. Ar Paksas jaučiasi už tai atsakingas - abejoju. Nesu nustebejęs, kad jis dabar turi pinigų skraidyti malūnsparniais."

Minėjime užtarė Čečėnijos laisvę

Rugpjūčio 23 d. Vilniuje prie paminklo poetui Adomui Mickevičiui buvo paminėtos 63-iosios Molotovo-Ribentropo pakto metinės.

Renginyje dalyvavo nemažai buvusių antisovietinio pogrindžio aktyvistų, rezistentų. Tarp susirinkusiųjų buvo ir prieš penkiolika metų toje pačioje vietoje įvykusio mitingo dalyviai: buvę antisovietiniai aktyvistai – Nijolė Sadūnaitė, Lietuvos laisvės lygos lyderis Antanas Terleckas, 1988 metais sovietiniame lageryje buvęs monsinjoras Alfonsas Svarinskas.

1988 metų rugpjūčio 23 dieną Vilniuje įvykęs mitingas yra laiko-

mas vienu svarbiausių Lietuvos antisovietinio judėjimo įvykių. Nors jo dalyviai patyrė KGB represijas, po šio mitingo suaktyvėjo Lietuvos nacionalinės patriotinės jėgos, o netrukus gimė Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis.

Mitingo dalyviai priėmė deklaraciją "Dėl Rusijos vykdomo kolonijinio karo ir genocido Čečėnijoje". Popiežiui, Jungtinių Tautų, JAV, Didžiosios Britanijos, Prancūzijos, Vokietijos, Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos, Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Organizacijos ir kitų tarptautinių struktūrų bei valstybių vadovams adresuo-

tame dokumente reikalaujama, kad Rusija nutrauktų karo veiksmus Čečėnijoje, Jungtinės Tautos – įvestų į šią Šiaurės Kaukazo Respubliką taikdarius pajėgas, o pasaulio bendruomenė pripažintų Čečėnijos Respublikos Ičkerija nepriklausomybę.

Tėvynės sąjungos (Lietuvos konservatorių) lyderis Seimo narys Vytautas Landsbergis savo pareiškime Juodojo kaspino dienai paminėti teigė, kad nusikalstamo Molotovo-Ribentropo pakto pasekmės tebėra jaučiamos tiek tarptautiniu mastu, tiek vidiniame Lietuvos gyvenime.

Atviras laiškas p. P. Eidukui

Lietuvoje gyvenančių Antrojo pasaulinio karo dalyvių, kovojusių antihitlerinės koalicijos pusėje, organizacijos respublikinio komiteto pirmininkui

Baigiantis LR Seimo pavasario sesijai Seimo nariams buvo išdalytas Jūsų laiškas, adresuotas Seimo pirmininkui p. A. Paulauskui. Laiške reikalaujama panaikinti Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrą, kuris neva negina karo veteranų teisių, ir įžūliai užsipuolamas Lietuvos rezistentų (partizanų) judėjimas, reikalaujama, kad valstybė remtų okupantų operacijose prieš partizanus žuvusių stribų ir kitų kolaborantų gimines.

Prisiminus įtakingo Seimo socialdemokratų frakcijos nario M. Pronskaus išpuolį prieš LR Prezidentą V. Adamkų, kaltinant jį kariavus nacių pusėje, ir šį P. Eiduko išpuolį prieš partizanus, nejuokais kyla klausimas – kokioje Lietuvoje mes gyvename: vis dar sovietinėje okupuotoje ar jau nepriklausomoje demokratinėje? Kad net tarp aukštų politikų ir visuomeninių organizacijų vadovų esama tokių, kurie vis dar gyvena užsidarę sovietiniame kiaute ir per 12 nepriklausomybės metų nieko nauja nepamatė ir neišgirdo. Jie elgiasi tarsi nebuvo sovietinės okupacijos, tarsi nebuvo lietuvių patriotų pasipriešinimo nacistinei okupacijai ir sovietinei okupacijai, lyg nebuvo partizanų žūtutinės ginkluotos kovos už Lietuvos laisvę. Tarsi nebuvo nekaltų žmonių masinių trėmimų ir Gulago salyno. Arba, trumpiau tariant, tikro Lietuvos gyventojų sovietinio genocido, prie kurio prisidėjo ir P. Eiduko ginami Antrojo pasaulinio karo dalyviai. Jokiū būdu ne visi.

P. Eidukas savo laiške prieštarauja tiesai ir Lietuvos partizanus paniekiamai vadinamas „vadinamaisiais rezistentais“ inkriminuoja jiems, kovojusiems prieš tautos genocidą, tą patį genocidą, tik stribų ir kitų kolaborantų atžvilgiu. Esą partizanai išžudę per 20 tūkst. Lietuvos gyventojų, tarp jų buvę nemažai karo veteranų. „Kodėl apie juos nieko nežinome? Kodėl šis reiškinys netiriamas? Aukų giminės neremiamos“, – klausia P. Eidukas.

Atsakome P. Eidukui ir panašioms, atmintį „pametuosiems“. Tą „reiškinių“ sukėlė ir 50 metų jį „tyrė“ NKVD ir KGB. Jų šmeižikiškoms išvadomis jūs iki šiolei naudojate gindami nusikaltusius kolaborantus. Nepriklausomoje Lietuvoje laisvės kovų istoriją tyrinėja ne tik jūsų nemylimas LGGRT centras (LR įstatymu įkurta Vyriausybės institucija), bet ir Lietuvos istorijos institutas, ir LR Prezidento įkurta Tarptautinė istorinio teisingumo komisija,

nemažą pavienių mokslininkų ir publicistų. Šia tema paskelbta daug straipsnių, parašyta dešimtys knygų, tremtinių ir politinių kalinių prisiminimų. Šiemet išleista 1000 puslapių knyga apie komunistinių režimų nusikaltimus – „Antikomunistinis Kongresas ir Tribunolo procesas“. Ten rasite atsakymus į rūpimus klausimus, jeigu savo pilietinės sąžinės nepamiršote ten, sovietmetyje. Skaitykite, p. Eidukai, ir galvokite, kodėl kai kurie jūsų ginami karo veteranai, demobilizuoti iš sovietinės armijos, pasuko nusikalstamu keliu, stojo tarnauti sovietiniam okupantui ir su ginklu vėl kariavo – šį kartą prieš savo tautą, trėmė civilius gyventojus, žudė partizanus, darė karo nusikaltimus ir nusikaltimus žmoniškumui, t.y. vykdė tikrą genocidą. Nepaisant to, dabar įžūliai reikalauja jiems mokėti valstybines nukentėjusiųjų asmenų pensijas visų Lietuvos mokesčių mokėtojų sąskaita. Gal geriau jie pensijų reikalaustų iš Rusijos – SSRS teisių ir pareigų perėmėjos. Juk jie tarnavo SSRS!

Ačiū Dievui, tai pasakytina ne apie visus karo veteranus. Tokių renegatų buvo tik kas dešimtas. Kiti dirbo ir gyveno kaip ir visi Lietuvos žmonės arba net stojo partizanų pusėn, dėl ko nusipelno pagarbos ir valstybinių pensijų. Ir jas gauna.

Pagalvokite, p. Eidukai, kas skatino demobilizuotus karius, kuriems tada visi keliai į mokslą ar darbą pagal sugebėjimus buvo atviri, pasirinkti tautos išdavystės, kolaboravimo su okupantu kelią. Juk dauguma jų į sovietų armiją buvo mobilizuoti prievarta. Gal karo žiaurumai sužalojo jaunuolių dyšią, įpratino plėšti ir žudyti, deginti sodybas, mėtyti į gaisrų ugnį vaikus ir moteris be jokio gailėsčio ir sąžinės graužimo? Gal tai buvo tie pseudoveteranai, kurie nekariavo prieš fašizmą, o tarnavo karo metu represinėse struktūrose? Gilioje užfrontėje terorizavo gyventojus, atkūrinėjo ar įvedinėjo sovietinę tvarką ir už „gerą darbą“ buvo prilyginti karo veteranams. Juk buvo ir Klepočiai, ir Antazavės stribų nusikaltimai. Jei jūs, p. Eidukai, nepriklausomos Lietuvos istorikų darbais nepasitikite, paskaitykite M. Gorbačiovo bendražygio Aleksandro Jakovlevo straipsnių seriją, spausdinamą „Lietuvos aide“ (Nr. 180), „Bolševikai didžiausi žmogžudžiai XX a. istorijoje“. Perskaitę suprasite, kodėl Lietuvoje kilo rezistencija, ar buvo teisūs partizanai ir su kokiais žmogžudžiais kolaboravo jų

sų ginami karo veteranai.

Dabar apie P. Eiduko kaltinimus partizanams. Iš dvidešimties tūkstančių, P. Eiduko žodžiais, partizanų išžudytų Lietuvoje gyventojų didesnę pusę buvo stribų ir „liaudies gynėjų“, kurie stojo į okupanto suformuotus būrius ir batalionus, buvo apginkluoti ir pasiūsti žudyti partizanų, tremti ir suiminti žmonių, įtariamų nelojalumu okupacinei valdžiai. Jie žuvo ginkluotuose susidūrimuose su partizanais. Kiti buvo skundikai ir išdavikai, skundę savo kaimynus okupantams, išdavinėję partizanus ir jų rėmėjus. Tarp jų buvo ginkluotų sovietinių „aktyvistų“, kurie vietose kūrė sovietų valdžią, terorizavo ir plėšė gyventojus, vertė juos atiduoti nepakeliamai dideles pyliavas ir varė žmones į kolchozus. Dauguma jų žuvo ginkluotuose susidūrimuose su partizanais. Kiti buvo nuteisti partizanų teismų už ypač niekšiškas savanoriškas išdavystes, dėl kurių žuvo partizanai arba buvo ištremti, suminti nekalti žmonės, civiliai. Buvo šaudomi partizanų vardu plėšikavę kriminaliniai nusikaltėliai. Tie išdavikai ir plėšikai buvo ne kartą perspėjami liautis išdavinėti. Tik po to, kai šie nieko nepaisydami tęsė Judo darbą, būdavo partizanų teismas. Deja, partizanai kalėjimų neturėjo...

Buvo ypač žiaurių nusikaltimų žmoniškumui, kuriuos vykdė NKVD ir KGB organizuotos specialios grupės arba plk. Sokolovo smogikai. Jie žudė šeimas ir degino sodybas partizanų vardu, norėdami juos sukompromituoti žmonių akivaizdoje. Jie būdavo persirengę partizanų uniformomis, pasitelkdavo išdavikus – buvusius partizanus, palūžusius per nežmoniškus tardymus. Visa tai yra ištirta ir skelbiama, po ne Eidukai.

Deja, būta pavienių atvejų, kai nedrausmingi partizanai be teismo sušaudydavo įtariamus išdavikus. Tokių laukdavo partizanų teismas ir dažnai net aukščiausia bausmė. Partizanai turėjo savo statusus, savo teismus ir buvo griežti išdavikams.

Tai ir visa tiesa, kurią mes, Laisvės kovų dalyviai ir tremtiniai, tarp kurių persekiotojų ir kankintojų buvo ir p. P. Eiduko ginamų karo veteranų, norėjome jam pasakyti, viešai atsakydami į jo išpuolį prieš Lietuvos partizanus. Tikime, kad jo ir jo bendraminčių akys ir širdys siek tiek prasivers tiesai.

**LPKTS pirm.
Seimo narys
dr. Povilas JAKUČIONIS**

Mūsų interviu

“Williams”, Karaliaučius ir pastangos “prichvatizuoti” Kauno elektrinę

“Tremtinio” korespondentė pakalbino Baltijos energetinių sistemų tyrimo asociacijos viceprezidentą Arimantą DRAGŪNEVIČIŲ prašydama pareikšti savo nuomonę dėl Kauno šiluminės elektrinės privatizavimo. Klausimas svarbus, ypač stebint rusų monopolijų pastangas ir ryžtą perimti Lietuvos energetikos ūkį – naftą, dujų tiekimą, šilumos gamybą, o netrukus – ir elektros perdavimą. Tai naujo tipo ekonominė Lietuvos okupacija, įgyvendinama paklusniai pritariant išrinktiesiems tautos atstovams, galbūt ir Kauno miesto tarybai. Kuo ne įtraukimas į NVS politinę erdvę? Juk tada gal nebus problemų dėl vizų į Karaliaučiaus kraštą...

– Jūs dirbote keliems premjerams patarėju energetikos klausimais, vėliau – patarėju Seime. Jūsų iniciatyva Kauno miestas turėjo galimybę panaudoti miesto energetinio ūkio modernizavimui šimtą milijonų dolerių. Kaip vertinate JAV kompanijos “Williams” pasitraukimą iš “Mažeikių naftos” ir kaip tai galėtų būti susiję su Kauno elektrinės privatizavimu?

– Energetikoje daugelis dalykų susiję. Investicijas į miesto energetiką sužlugdė po 1997 metų buvę miesto vadovai, atvedę jį į trečiarūšio miesto padėtį. Triukšmavimas mitinguose – nepakankama sąlyga valdyti buvusią sostinę. Sukaupti savi milijonai irgi neduoda teisės už visus kalbėti. Negana to, kai kurie Kauno politikai jau naudoja “Williams” kortą spaudoje ir net per TV prieš pat Kauno šiluminės elektrinės pardavimo įteisinimą ar atmetimą miesto taryboje. Amerikiečių niekinimas, jų nuomone, padės pridengti rusų užmačias. O dėl “Williams” pasitraukimo, tai galiu tik apgailestauti, bet dėl to nedarau tragedijos. Ši JAV kompanija per trejus metus savo vaidmenį Lietuvoje atliko. “Mažeikių naftos” veiklos ratas įsisuko. Primityviai vertindami “Williams” buvimą matysime tik skolas, o žinant “Mažeikių naftos” problemas iki amerikiečių atėjimo ir žvelgiant strateginiu požiūriu – jų indėlis didžiulis. Gaila, kad daug politikų iš “Mažeikių naftos” daro savo politiką, užmiršdami ar tyčia nutylėdami, kad “Williams” priklausė tik 33, vėliau – 26 proc. akcijų. Kodėl neverkiama dėl Vilijampolės fabriko ar Radijo gamyklos subyrėjimo ir dešimčių tūkstančių išmestų į gatvę žmonių? Išvogta, ir - ramu.

– “Mažeikių nafta” strateginis objektas, o “Williams” buvo tarsi garantas.

– Garantą daliai ir pradžiai. Nors darbų rekonstruojant gamyklą liko daug, pasiekta nemažai: Būtingės terminalas veikia, galų gale “Lukoil” pakeitė “Jukos”, todėl išspręstas naftos tiekimo klausimas, gamyklos produkcija eksportuojama į Vakarų Europą. Eksportas ne tik padidino mūsų bendrą nacionalinį produktą, sumažino prekybos deficitą, kuris iki šiol yra neigiamas dėl didžiulio importo iš Rusijos. Ir jau tikrai ne dėl “Williams” Lietuvos mokėjimų balanso deficitas – vienas blogiausių pasaulyje.

“Williams” įrodė, kad reikalui esant bet kada galima importuoti naftą iš Norvegijos ar Artimųjų Rytų. Daugiau nei pusė “Mažeikių naftos” produkcijos atitinka Europos benzino standartą. Tik dėl “Williams” šis benzinas per “British Petroleum” eksportuojamas į Vakarų Europą. Praėjusiais metais Didžioji Britanija staiga tapo didžiausiu mūsų prekių importuotoju, bet ne bekonų, sviesto ar linų, kaip buvo Smetonos laikais, o Mažeikiuose pagaminto benzino. Didžioji spauda apie tai beveik nerašo, nes tai teigiami poslinkiai, o mes media gyvena iš juodųjų sensacijų... “Mažeikių nafta” dėl “Williams” tapo partneriu Europoje. Visos kalbos apie nuostolius nublanksta prieš pasiekimus. O dėl nuostolių – reikėtų būti sąžiningiems ir dalyti juos iš amerikiečių turėtos turto dalies. Politikams galima patarti pavartyti 1999 m. vidurio Seimo plenarinių posėdžių stenogramas dar prieš dalies akcijų pardavimą “Williams”.

(keliamą į 5 psl.)

Mūsų interviu

Jurijus LYCHINAS

“Williams”, Karaliaučius ir pastangos “prichvatizuoti” Kauno elektrinę

(atkelta iš 4 psl.)

Būtų labai įdomu prisiminti, ką kalbėjo aukštas “Lukoil” atstovas, priešpriešinantis savo kompaniją “Williams”. Šis lietuviškai kalbantis ponas Seimo narių paklaustas nežadėjo jokių investicijų, jokio eksporto į Vakarų, o tik atsiškaitymus natūriniais mainais su Rytų šalimi.

Jau viešai žinoma apie “Lukoil” skirtus milijonus dolerių propagandai prieš “Williams”. Tos pastangos, be visuomenės mulkinimo ir neblogo kai kurių žurnalistų uždarbio, nieko nedavė, nes ir pats “Lukoil” prarado savo įtaką. O “Williams”, kurį “Lukoil” vadino Lietuvos raktu į NATO, savo darbą padarė - jo veikla mūsų energetikos nepriklausomybę sustiprino. Tai patvirtino JAV oficialioji spauda, turime JAV prezidento laišką V.Adamkui. Taigi raktą turime savo rankose.

Tačiau “Mažeikių naftos” valdymas turėtų būti Vyriausybės rūpestis, nes priešingu atveju būtų pažeisti veikiančios nacionalinio saugumo įstatymai. Dabartinės politikų pastangos ieškoti kaltų atrodo nerimtai, nes tos paieškos kelio į prezidentūrą nenuities. “Mažeikių naftos” problemos jau nuvertė ne vieną premjerą, gali nuversti ir dabar.

- Rusų monopolinės kompanijos vėl įžūliai braunasi į Lietuvą. Ar tai nereiškia naujo tipo ekonominės okupacijos?

- Pravartu prisiminti Didžiosios Britanijos premjero V.Čerčilio pateiktą rusų charakteristiką: rusas be kvietimo ateina pro duris, jei neįsileisi - bandys įlipiti pro langą. Jei ir tada neįsileisi - vėl ateis pro duris ir dar pakvies pietų. Šis pusiau anekdotas gal nelabai tinka šioms laikams, bet turi nemažai tiesos.

Verslas be veržlumo ir net įžūlumo nieko nepasieks. Be to, versle visada ieškoma kvailesnių ir paperkamų žmonių. Didžiosios rusų kompanijos yra priklausomos nuo savo valstybės. Kai kam sunku susitaikyti su 1991 m. praradimais, todėl bandoma grįžti per ekonomiką perimant turtą, ypač energetikos ūkį. O kas valdo energetiką, tas įtakoja politiką. Su galimais investuotojais reikia kalbėti rimtai ir protingai. Rusų atveju reikia padidinamojo stiklo. Čia neužtenka vien politikų pranašų, nes dar neaišku, kam bus geriau - miestui, partijai ar savaikišenei. Tik rimtos, sąžiningos derybos vertos pagarbos.

Privatizuojant energetikos objektus mūsų sąlygomis netikslinga remtis viengrynosios ekonomikos kriterijais, nes ir skirtumai tarp pasiūlymų paprastai yra nežymūs. Panašu ir Kauno elektrinės atveju - rusų ir suomių pasiūlymai beveik vienodi. Daugiau turi lemti valstybės ir miesto strateginiai interesai, gyventojų poreikiai ir nacionaliniai interesai.

Baisiausia, kad prisidengdami trumpalaikės naudos iliuzija patys padeda-

me rusų monopolistams perimti mūsų strateginius objektus, tuščia demagogija ar net melu slepiame juodą privatų interesą. Asmeniškai suinteresuoti politikai per TV aiškina, kad elektrinė nėra strateginis objektas. Tas ponas gal nenutuokia, kad dujų tiekimas - strategija.

Galėčiau priminti, kad Vakarų Europos šalyse galioja įstatymai, ribojantys energetikos išteklių tiekėjų veiklą. Tarkim, Danija. Ji iš vienos šalies perka ne daugiau kaip 20 proc. kuro. Specialūs įstatymai galioja Prancūzijoje, o vokiečiai iš vienos šalies perka ne daugiau kaip trečdalią dujų.

- Ką galėtumėte pasakyti apie Kauno šiluminės elektrinės privatizavimą?

- Žaidimų su Kauno šiluminės elektrinės privatizavimu negaliu pavadinti kitaip kaip sąmoninga “prichvatizacija”, bandant pagrįsti šio miestui labai svarbaus objekto pardavimą žinomam pirkėjui - “Gazprom”. Siekiant dar labiau apkvailinti miesto visuomenę prisidengiama paslaptingu konsorciumo pavadinimu, pridedama nuo rusų priklausoma lietuviška firma ir broliams kauniečiams maloniai skambanti, nieko nelemianti menkutė JAV įmonė. Žodžiu, rusai su lietuviškai amerikietišku padažu. Viso sandėrio stilius persunktas peraugusių komjaunuolių dvasia. Naujieji Kauno lietuviai užima įtakingus postus ir galvoja, kad gali pirmesti savo valią rūpesčių ir nepriteklių prislėgtiems kauniečiams.

Pats privatizavimo metodas parduodant patį vertingiausią AB “Kauno energija” objektą - elektrinę vertas nusistebėjimo, tuo labiau kad Kauno miesto taryba, paskendus bene penktuose per vieną kadenciją mero rinkimuose, už tokį pasiūlymą balsavo vienbalsiai. Gal nereikia stebėtis, kad ir šustauskininkai, ir konservatoriai balsavo išvien. Lengviausia, kai neaišku...

Dar keistesniais argumentais remiasi “Gazprom” proteguotojai - neva penkerius metus gyventojams nekils kainos. Tai pasityčiojimas, nes prie siūlomų nerealių investicijų, elektros galių žymaus išsiplėtimo - tarifas turi kisti, o ne išlikti. Kodėl niekas nekalba apie užterštumą? Ar ponai negirdėjo apie Kio to protokolą? Kuo blogi suomių ir vokiečių pasiūlymai?

- Ką galėtumėte pasiūlyti Kauno miesto tarybai?

- Kauno miesto tarybos nariai turi savas galvas. Tikiuosi, jiems užteks politinės valios priimti tinkamą sprendimą ir atmesti siūlymus dėl Kauno elektrinės privatizavimo su “prichvatizavimo” kvapeliu. Tik nežinia, ar bus viešai kalbama, kaip Kaunas pagelbės Karaliaučiu, kad šio krašto gyventojams nereikėtų vizų...

- Dėkoju už pokalbį.

Lietuvių kalbos mokytojai Sibire

Netrukus Irkutsko sekmadieninėje “Švyturio” lietuvių bendruomenės mokykloje vėl prasidės lietuvių kalbos pamokos

Pirmasis šios mokyklos lietuvių kalbos mokytojas buvo Antanas Kulikauskas, seniau Lietuvoje baigęs Vytauto Didžiojo universitetą ir tapęs inžinieriumi statybininku. Pokariu išėjo pas partizanus. Sovietų valdžia vėliau už tai jį išsiuntė dešimčiai metų į Sibiro ir Kazachstano lagerius. Į Lietuvą Antanas negrįžo - dirbo statybose. Neseniai jam sukako 84 metai. Garbus amžius ir pašlijusi sveikata neleidžia jam dirbti mokykloje.

Į jo vietą pernai atėjo Eugenija Moteikaitė-Nepomniaščių, kilusi iš Panevėžio, ištremta 1941 metų birželio 14-ąją. Pirmąją tremties žiemą ji su tėvais praleido barakuose,

se, taigoje, netoli Bijsko. Ten mirė jos mažametė sesuo. Po to šeima buvo išvežta prie ledjūrio, kur žuvo Eugenijos tėvas. Motinai su dviem dukrelėmis buvo leista išvažiuoti į Jakutską. Eugenija baigė mokyklą ir Pedagoginį institutą. Diplomuota rusų kalbos specialistė dirbo nedideliame miestelyje šalia Jakutsko, ištėkėjo. Kai vyras mirė, o vaikai užaugo ir paliko namus, Eugenija grįžo į Lietuvą. Tačiau nugalėjo vaikų ir vaikiečių ilgesys - po poros metų Eugenija vėl apsigyveno Irkutске.

Dabar Eugenija moko lietuvių kalbos suaugusius lietuvių bendrijos “Švyturys” žmones, kurie prastai kalba lietuviškai. Pernai 20 tokių mokinių 30 kartų rinkosi į lietuvių kalbos pamokas, kurioms kiekvieną kartą kruopščiai rengiasi Eugenija. Nesvarbu, kad ne visi čia gyvenantys, bet nemokantys gimtosios kalbos lietuviai, lanko pamokas. Svarbu, kad yra norinčių mokytis ir vis daugiau laiškų, parašytų lietuviškai, skrieja į Lietuvą.

Svetlanos VASILJEVOS-STUPURIENĖS nuotraukose

Antanas Kulikauskas pirmasis mokė jaunesnius tautiečius lietuvių kalbos

Eugenija moko lietuvių kalbos šio rašinio autorių

Žemaitijos keliais

Liepos pabaigoje LPKTS Panevėžio sk. iniciatyva aktyviausiems nariams buvo surengta išvyka Žemaitijos keliais. Pirmiausia aplankėme Kryžių kalną, kur grožėjomės nuostabią reginį: nuo kalno nusileidusios kryžių eilės - lyg sparnai, kuriais žmonių padėkos, prašymai ir viltys kyla į dangų. Gal iki tol ne visi žinojome, kad pirmieji kryžiai šiame kalne pastatyti po 1863 metų sukilimo. Sovietmečiu kalną bandė sunaikinti -

1961 ir 1972 metais jį norėjo buldozeriais nugriauti, sulyginti su žeme, tačiau jis išliko.

Kitas kelionės etapas - Rainiai. Atminimo koplyčioje įrašytos kankinių pavardės. 1941 m. birželio 25 d. komunistų budeliai nukankino 73 Telšių kalėjimo kalinius. Dabar apie tai liudija žudynių vietoje, miškelyje, iškilęs kuklus paminklėlis. Rašau - kuklus, nes pastatytas už mūsų pačių, nukentėjusiųjų, lėšas.

(keliamo į 6 psl.)

Žemaitijos keliais

(atkelta iš 5 psl.)

Valdžia iki šiol nesugebėjo pastatyti paminklo sovietinio genocido aukoms! Gal reiktų pastatyti (savo lėšomis) gėdos stulpą skrebams ir komunistams, omonininkams, Sausio 13-osios žudikams?..

Telšiai. Šiomet miestas švenčia 685 metų jubiliejų. Kryžiuočiai savo kronikose. Telšius pirmą kartą paminėjo 1317 metais. Šiame mies-

blio? Šiame dvare 19 a. pabaigoje veikė muzikos mokykla, kur mokėsi ir M.K.Čiurlionis.

Varniai. Tai nedidelis miestelis, bet svarbus tuo, kad čia buvo įkurta Vyskupų rezidencija. Nuo 1740 iki 1864 metų miestelyje veikė kunigų seminarija, stovi graži katedra, kurios rūsiuose išsi vyskupai Giedraičiai ir kiti žymūs žmonės. Atstatytas

te aplankė architektūros paminklą - katedrą, žemaičių muziejų "Alka". Atokvėpiui pasirinkome Orvidų sodybą.

Mosėdis. Šį miestą išgarsino gydytojas V.Intas. Jis 1979 m. savo sodyboje įkūrė akmenų karalystę.

Plateliai garsėja gražuoliu ežeru, kurio neaplenkėme ir mes. Kaip neaplenkys garsaus Oginskio rūmų ansam-

paminklas vyskupui M.Vančiui.

Šatrijos kalnas - aukščiausias Lietuvos piliakalnis. Keliaujant link šio piliakalnio mus pasitiko Luokė ir gražūs Žemaitijos peizažai. Šiai vasarai įspūdžių ir kelionių pakaks. Kitą pažintinę ekskursiją surengsime kitais metais.

Algirdas BLAŽYS
Panevėžys

Tremtinių vaikai, siekę mokslo Sibire

Dr. Vanda BRIEDIENĖ

Šį straipsnelį parašyti paskatino rugpjūčio 22 d. "Tremtinių" Nr.34 paskelbtas kvietimas į Tomsko lietuvių studentijos susitikimą rugsėjo 28 d. Šiaulių universitete. Tas kvietimas džiugina, nes suburiami žmonės, apie kuriuos beveik nerašyta. O jų buvo nemažai. Reikėjo didžiulio noro siekti mokslo neįmanomomis tam sąlygomis, reikėjo užsispyrimo ir stiprios valios ieškant kelio ištrūkti iš primityvios, žiaurios, pusiau vergovinės aplinkos. Aišku, kad tremtinių dalia buvo lengvesnė negu politinių kalinių, bet ar dabar didžiąjai daliai Lietuvos gyventojų suprantamas vienišos motinos su trimis vaikais tolimoje taigos gyvenvietėje ar kolūkyje, kur ūkio pirmininkas ir NKVD komendantas buvo visagaliai, beviltiškas kabinimasis į gyvenimą, ieškojimas išieiti sau ir savo vaikams? Tos motinos, kai tik tapo įmanoma, likdamos vienos laimino savo vaikų vargo kelią į mokslą. Išleido juos neaprupintus, niekieno neglobojamus į nežinią...

Manychiau, kad tie, kurie siekė mokslo "ten", yra tikrai išlaikę geriausius tautos bruožus: kovoti visomis priemonėmis, siekti tikslo, ieškoti išieiti per mokslą, per kultūrą,

per žinias. Kitaip tada buvo neįmanoma.

Žinau, kaip sudėtinga buvo baigti Sibire vidurinę mokyklą. Dieną reikėjo dirbti statybose, plytinėje ar lentpjūvėje, kasti duobes pamatams sušalusioje žemėje. Be to, ir rusų kalba buvo mums svetima, mes jos nemokėjome. Po darbo dienos, žiemą visą dieną šalūs lauke, vakare patekus į šiltas patalpas ir atsisėdus į vakarinės mokyklos suolą, akys savaime užsimerkdavo. Ir kaip sunku būdavo jas atmerkti! Tiesiog neįmanoma. Ir taip kasdien.

Galimybė, atsiradusi po Stalino mirties 1953 metais, ypač užsispyrusių ištrūkti iš nežinios ir tamsos buvo išnaudota. Ir kai kurių Sibiro miestų spec.vidurinių ir aukštųjų mokyklų pirmųjų kursų studentų sąrašuose atsirado rusams sunkiai ištariamų lietuviškų pavardžių. Šie studentai nebuvo prasčiausi. Jie žinojo, ko siekė. Daugelis jų dirbo ir mokėsi, nes nebuvo kas galėtų juos paremti.

Dabartinės studentijos rūpesčiai visai kiti ir negali būti net lyginami su sąlygomis ir rūpesčiais Tomsko, Irkutsko, Novosibirsko ar Krasnojarsko lietuvių studentų, kurie dirbo, gyveno bendrabučių kambariuose kartu su

dvidešimt ir daugiau įvairių sluoksnių žmonių, kasdien girdėjo vadinamuosius triaukščius keiksmazodžius, skaičiavo kapeikas ir mokėsi, mokėsi...

Kiekvieno šių studentų patirtis kitokia, bet pakankamai skaudi ir sunki. Todėl tikiu, kad tai yra užgrūdinti mūsų žmonės, kurie nenuleido rankų prieš sunkumus.

Šiuo gana sudėtingu ir sunkiu Lietuvai metu, kai ypač reikalingas dorumas politikoje, tikslo siekimas, ryžtas kurti ekonomiškai nepriklausomą valstybę, šių žmonių patirtis turėtų būti panaudota. Dažnai tenka girdėti, kad tarp neteisėtai represuotų mažai išsilavinusių, sugebančių įtakoti valstybės valdymą. Nepaisant to, kad yra jų vaikai, mokslus baigę Lietuvoje, o kai kurie ir užsienyje, yra dar ir ta - Sibiro aukštųjų mokyklų buvusių studentų karta. Yra. Tik susirinkite, suvienykite savo jėgas ir žinias Lietuvos labui. Nebijokite eiti į politiką, eiti į savivaldybių tarybų rinkimus. Jūs jau įrodėte, kad sugebate daug pasiekti esant sunkioms sąlygoms. Sugebėsite ir šiandien, kai Lietuvai ypač reikia Jūsų žinių, Jūsų ištikimybės savo ir tėvų Tėvynės idealams.

Ingrida VĖGELYTĖ

Jiezne pagerbti partizanai

Rugpjūčio 24 d. Jiezne iškilmingai pagerbti partizanai, buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai - visi Laisvės kovų dalyviai.

Jiezno bažnyčioje šv. Mišias už Lietuvos laisvės gynėjus laikė ir šio Dzūkijos miestelio, ir Pivašiūnų klebonai. Mišiose griežė Alytaus Geležinio Vilko Didžiosios Kunigaikštienės Birutės vardo motorizuoto dalinio pučiamųjų orkestras. Po Mišių iškilminga procesija patraukė prie atnaujinto paminklo partizanams, kritusiems kovose už Lietuvos laisvę. Priekyje karišku žingsniu žengė Kaino šauliai. Jie pagerbė kritusiuosius kovos daina. Paskui ėjo Jiezno moterų ir Alytaus politinių kalinių ir tremtinių chorai. Jiezno moksleiviai nešė ažuolų pynę. Šventinimo iškilmėse dalyvavo daug garbingų svečių, tarp jų Seimo narys P.Jakučionis ir LPKTS tarybos pirmininkė V.Briedienė.

Pokario metais Jiezne siautėjo net du sribų būriai. Miestelio pakrašty, raiste, okupacinė valdžia pakasdavo nukankintus ir nužudytus partizanus ir jų rėmėjus. Ši slapta kapavietė, kaip ir daugelis tokių vietų, buvo paversta šiukšlynu, kur vietos gyventojai pylė šiukšles ir srutas.

Kiek Jiezno šiukšlynas priglaudė partizanų ir jų rėmėjų bei šiaip sribų nukankintų nekaltų žmonių, tiksliai nežinoma. Apie šią kraupią vietą daugiausia pasakojo buvusi partizanų ryšininkė Bronislava Vinskienė. Ji sukaupusi daug duomenų apie Jiezno sribų darytus žvėriškus nusikaltimus žmoniškumui, kurie pagal tarptautinės teisės kanonus neturi senaties termino. Ji minėjo dar 1945 m. girdėjusi, kad čia paslėpti 150 žmonių palaikai. O paskutinis sribų nužudytasis čia buvo pakastas 1956 m. Vadinasi, per 11 ilgų ginkluotojo pasipriešinimo metų šis Jiezno šiukšlynas galėjo būti gerokai pamaitintas krauju ir kūnu.

Šios vietos įprasminimo ir įamžinimo darbus dar 1988 m. pradėjo dabartinė LPKTS tarybos valdybos narė Janina Juodžbalienė, netekusi net trijų savo brolių. Nors ji ne dzūkė, o suvalkietė, gyvenusi kitoje Nemuno pusėje, bet du jos broliai partizanai kovėsi šiose žemėse. J.Juodžbalienė pasakojo, kad vienas nužudytų jos

brolių gulėjo Jiezno turgaus aikštėje ir turbūt yra palaidotas minimoje vietoje. Ji sakė, kad Jiezno slaptoje kapavietėje guli be galo daug jos pažįstamų ir artimų žmonių. Tad nenuostabu, kad tik prasidėjus Atgimimo judėjimui ji dėjo daug pastangų, kad ši vieta būtų paženklinta, pašventinta ir įprasminata. Paminklas čia buvo pastatytas 1991 metais.

Šis Jiezno kampelis, kaip ir panašūs kapinynai, pavyzdžiui, Merkinėje, turi savo kraupią istoriją. Okupacinė valdžia mėgino jį kruopščiai užmaskuoti, paslėpti. Tuo tikslu ant nukankintų žmonių palaikų buvo sumanytas pastatyti vandentiekio bokštas. Vietiniai žmonės pasakojo, kad statybininkai, atkasę 17 žmonių dar nesuirusius palaikus, atsisakė dirbti, tačiau gavę gerokai išgerti alkoholio ir toliau vykdė paliepiamą. Kitas vandentiekio bokštas šioje vietoje buvo statomas dar 1986 m. Liudininkai pasakojo, kad ir po daugelio metų geri žmonės rinko čia besimėtančius kaukus ir kaukoles ir užkasinėjo.

Ir dabar šalia paminklo atgulusiems kovotojams stovi vandentiekio bokštas. Minėjime dalyvavusi garbingo amžiaus gražia dzūkų tarme kalbanti jiezniškė mano, kad jos brolio partizano palaikai iš Stakliškių tikriausiai pakasti Jiezne. Ji sakė, kad renovuoti paminklą buvo būtina. Mat prie šio seno vandentiekio bokšto nedori žmonės važiuodavo plauti mašinų, šiukšlinę. Dabar paminklas ir ažuoliukų giraitė aptverti akmenine tvora.

Dalis kalbėjusiųjų vieningai teigė, kad partizanų priesakai ginti ir mylėti Tėvynę atitenka buvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniams ir visiems Lietuvos patriotams. Deja, yra ir kitaip manančių. Procesija, iškilmingai žygiavusi miestelio gatvėmis, praeivių grupelės buvo išplūsta, o žuvę partizanai pavadinti banditais.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga apdovanojo padėkos raštais prisidėjusius prie Jiezno memorialo statymo ir tvarkymo: LPKTS narę J.Juodžbalienę, A.Milkevičių, J.Rablevičių, J.Zaparacką, B.Bagdonavičienę, A.Klimą (JAV). Buvusi ryšininkė B.Vinskienė apdovanota ir LPKTS III laipsnio žymeniu.

Kur dingio paminklas?

1930 metais Kauno karo muziejaus sodelyje buvo pastatytas paminklas Suvalkų sutarties sulaužymui atminti. Atgimimo pradžioje šis paminklas stovėjo Karo muziejaus sodelyje, o vėliau buvo perkeltas į Kryžių kalnelį. Vėliau jis dingio. Kodėl apie tai nekalba nei Kultūros ministerija, nei Paminklų apsaugos departamentas ar kitos organizacijos? Tai Lietuvos istorija, jos praeitis. Ir kokia skaudi būtų ta istorija, lietuvių tauta privalo tai žinoti.

Tad kas šiandien atsakys - kur dingio paminklas?
Pasipriešinimo istorijos komitetas
Nuotr. dingęs paminklas, 1935m.

Vytauto apygardos partizanų takais

Programa

Utena. 2002 m. rugpjūčio 31 d.

9 val. šv. Mišios Utenos Kristaus į Dangų Žengimo bažnyčioje.

Lankytinos vietos:

1. Bažnyčios šventorius – Kančių paminklas.
2. Partizanų Marijos Kankinių Karalienės koplyčia Kančių kalnelyje Utenoje.
3. Partizano Antano Kraujalio slaptavietė ir žuvimo vieta Papiškių k.
4. Šarūno rinktinės vado Vytauto Pakšto-Vaidoto bunkeris-vadavietė Labanoro girioje.
5. Partizanų telkimosi ir mūšio vietos Labanoro girioje.
6. Partizanų žūties vieta Vidžiūnų k.
7. Vytauto apygardos partizanų vado Vinco Kaulinio-Miškinio žūties vieta Nolėnų k.
8. Partizanų žūties vietos Painsės ir Davainių kaimuose.
9. Šilo mūšio vieta Antazavėje.
10. Lokio rinktinės vado Mykolo Kazano ir kitų partizanų žūties vieta Jaskoniškės vienkiemyje.

Lankytinų vietų lankymo laiką ir trukmę renginio metu nustatys organizatoriai.

Maršruto ilgis 190 km.

Renginio aptarimas, vakariėnė Dusetose. Norintys pailsėti žviovose Dusetų apylinkėse bus nebrangiai apgyvendinami.

Organizatoriai – LPKTS Utenos, Dusetų skyriai, Vytauto apygardos partizanų štabas

Skelbimai

Rugsėjo 1 d. Biržų raj., Geidžiūnų kapinėse, bus atidengiamas paminklas Lietuvos laisvės kovų dalyviams, buvusiems politiniams kaliniams, tremtiniams ir kitiems nukentėjusiems atminti.

12.30 val. nuo Biržų katalikų bažnyčios išvykstame į Geidžiūnus. 13 val. šv. Mišios Geidžiūnų bažnyčioje, po to – paminklo šventinimas.

Kviečiame dalyvauti.

Rugsėjo 8 d. 8 val. organizuojama kelionė į Šiluvą – Šilinės atlaidus. Pakeliui aplankysime Ariogalos, Raseinių bažnyčias. Kaina – 19 Lt. LPKTS narių šeimoms 10 proc. nuolaida. Išankstinė registracija būtina. Kreiptis tel. (8-37) 321593, mob. (8-689) 54571 arba adresu: 1 kab., Laisvės al. 39, Kaunas.

Norėčiau gauti bet kokios informacijos apie kaunietį **Aleksandrą Jušką**. Jis gimė 1902 m. kovo 15 d. Anykščių raj., Debeikiuose. Iki Antrojo pasaulinio karo gyveno Kaune, Žemaičių g. 23. 1925 m. įstojo į Kauno Vytauto Didžiojo universitetą, Humanitarinį fakultetą. Baigė 1930 metais. Iki 1941 m. gyveno Kaune. Lietuvių kalbos mokė Levą Karsaviną.

Ką nors žinančius prašyčiau rašyti adresu: **Aleksandr Klementjev, Pavasario g. 14-1, LT-2000 Vilnius.**

Netiksli informacija

Atsiprašome dėl netikslios informacijos "Tremtinio" Nr.33(511) Juozo Parnarasko straipsnyje "Valdantieji ir valdomieji" 1 puslapyje, sakinyje: "Tiesa, valdantieji stengiasi – šiemet, birželio 14 d., prie minėtos piramidės padėjo 72x32 cm marmurinę plokštę su įrašu..." yra netiksli informacija. Granitinę (o ne marmurinę) lentelę su įrašu paruošė LPKTS Vilniaus skyrius, vadovaujamas skyriaus pirmininko Petro Gvazdausko ir organizacinės komisijos pirmininko Juozo Butrimo. Valdantieji lentelės pastatymui jokios materialinės paramos nesuteikė.

"Tremtinio" Nr.34(512) 7 psl. skelbime, kviečiančiame dalyvauti Jiezne šv. Mišiose, įsibrovė apmaudi klaida. **Iškilmės vyko rugpjūčio 24 d.** Redakcija labai atsiprašo gerb. organizatorių ir savo skaitytojų.

Atsiliepkite

Prieš mane – 1990 02 20 Lietuvos SSR prokuratūros išduotas archyvinis reabilitacijos pažymėjimas. Jame nurodoma, kad Antanas Orantas, iki arešto dirbęs Kaune Paštų valdybos atskaitomybės referentu, areštuotas 1941 m. birželio 14 d., mirė 1942 m. sausio 3 d. Omegos lageryje, Čiornoje Ozero gyv., Archangelsko sr. Tai mano tėvo mirties liudijimas.

1941 m. birželio 14 d. mūsų šeima atsidūrė Kauno geležinkelio depe stovinčiame prekiname ešelone. Netrukus tėvas nuo mūsų buvo atskirtas ir, kaip vėliau paaiškėjo, buvo nuvež-

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Ona Klumbienė 1906-2002

Gimė Liepojoje. Pasibaigus Pirmajam pasauliniam karui su tėvais apsigyveno Labūnovoje. Baigė Kėdainių mokytojų seminariją, mokytojavo Žemaitijoje. Dirbo Švėkšnoje 10 m., ten ištekėjo. Vėliau dirbo Ariogaloje, Vandžiogaloje, iš kur 1941 m. su 3 mažamečiais vaikais ištremta į Sibirą 16-ai metų. Vyras – politinis kalinys. Grįžusi į Lietuvą iki mirties gyveno Pelėdnagiuose. Palaidota Kėdainių Kauno gatvės kapinėse, šalia vyro.

LPKTS Kėdainių skyrius

Rimvydas Bobelis 1930-2002

Gimė Palangoje. Tėvas dirbo pasienio policijos viršininku. 1941 m. šeima ištremta į Komiją. Tėvą atskyrė ir nuvežė į Krasnojarsko sr., kur jis mirė. 1946 m. dirbdamas katerio motoristu pabėgo į Lietuvą. 1948 m. Palangoje suimtas ir nuteistas 25 m. Kalėjo Magadane. 1959 m. su mama grįžo į Palangą. Baigė Klaipėdos politechnikumą, iki pensijos dirbo statybinėse organizacijose. Buvo pavyzdingas LPKTS Palangos sk. narys. Priklausė Šaulių sąjungai, dainavo šaulių chore "Naglis".

Užjaučiame šeimą.

LPKTS Palangos skyrius

Jonas Stanislovas Gubaras 1937-2002

Gimė Alytuje, autobusų stoties savininko šeimoje. 12-os metų su tėvais ištremtas į Krasnojarsko kr. Grįžo 1958 m. Baigė Kauno technikos technikumą, paskirtas į Klaipėdą. 1963 m. dirbo "Signale" vyr. inžinieriumi. Užaugino 7 vaikus. Aktyviai dalyvavo LPKTS Klaipėdos sk. veikloje.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Klaipėdos skyrius

Joana Vaižmužienė 1918-2002

Gimė Biržų raj., Deikiškių k. 1951 m. šeima ištremta į Tomsko sr., Verchni Ketsko raj. Į Lietuvą grįžo 1957 m., apsigyveno Biržų raj., Butniūnų k., nes į tėviškę grįžti neleido.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnus ir artimuosius.

LPKTS Biržų skyrius

Konstancija Gyltė 1917-2002

Gimė Stanaičių k., Kauno apskr., ūkininko šeimoje. 1945 07 24 tremiant šeimą, jai pavyko pabėgti. Bet greitai suimta ir ištremta į Komiją, Permės sr. 1946 m. nuteista 3 m. už bandymą pabėgti. Atbuvusi bausmę grąžinta į tremties vietą. 1955 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno pas gimines Kaune.

Palaidota Jonučių kapinėse.

LPKTS Kauno skyrius

tas į Archangelsko srityje esantį Omegos lagerį. Taip buvo pasielgta ir su kitų šeimų vyrais. Mat okupantų tikslas buvo sunaikinti laikinosios sostinės inteligentiją. Nežinau, ar šiuo metu dar yra likęs nors vienas šio baisaus lagerio kalinys. Prieš keletą metų vienas iš buvusių kalinių buvo pradėjęs rašyti kny-

gą apie ten kalėjusių kauniečių kančias. Tačiau, kaip buvo pranešta televizijos laidoje, knygos autorius mirė. Taip pat buvo pranešta, jog ši knyga bus užbaigta kito tautiečio. Tad jei kam žinomas šio lagerio kalinių ir minėtos knygos likimas – atsiliepkite per "Tremtinį".

J.Orantas